

תכנית לאומית "להבאת מוחות" לישראל

מזכירות הממשלה

החלטה מס. 1503 של הממשלה מיום 14.03.2010.

הממשלה ה-32 בנימין נתניהו

נושא ההחלטה : מחליטים :

תכנית לאומית "להבאת מוחות" לישראל

בהמשך להחלטת הממשלה מס. 4434 מיום 25.1.2009 שעניינה הקמת ועדה בין-משרדית אשר עסקה בעידוד עליית מדענים ואנשי מחקר בכירים בעלי תארים מתקדמים וקליטתם בישראל, והחלטת הממשלה מס. 803 מיום 18.10.2009 שעניינה פתיחת שנת הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה, ואשר ייפתה את כוחם של שר החינוך ויו"ר המועצה להשכלה גבוהה (להלן - מל"ג) ושל יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב ההשכלה הגבוהה (להלן - ות"ת), בשיתוף שרים נוספים, לגבש תוכנית שתכליתה יצירת מרכזי מצוינות, תוך מתן דגש על הבאת חוקרים צעירים ומבריקים מחו"ל; הממשלה רואה בהבאת אנשי מדע וטכנולוגיה ישראלים ויהודים מצטיינים מחו"ל ככלי מדיניות מרכזי לצורך העלאת רמת המצוינות במוסדות ההשכלה הגבוהה והמחקר וחיזוק היצע העובדים המיומנים במשק, וזאת בין היתר על מנת להגדיל את פוטנציאל הצמיחה בת הקיימא של מדינת ישראל;

אקדמיה

לאמץ את התכנית שגובשה על ידי יו"ר ות"ת בשיתוף שר החינוך לחיזוק הסגל האקדמי המחקרי על ידי הקמה מדורגת, על פני חמש שנים, של עד 30 מרכזי מצוינות ועידוד קליטת חברי סגל חדשים בעלות תקציבית רב שנתית כוללת של עד 450 מלש"ח (להלן - התכנית), שעיקריה יפורטו להלן.

בהחלטה זו, "מרכז מצוינות" - מרכז מחקרי במסגרת אוניברסיטה שנועד לקדם מחקר מעמיק, פורץ דרך וחדשני בתחום מדעי מוגדר. המרכז ישמש עוגן לתשתיות מחקריות ואנושיות בתחומן, ויאפשר ניצול מיטבי של הפוטנציאל המדעי של מדינת ישראל.

להלן עיקרי התכנית שגובשה:-

1. צוות מעקב בראשות יושב ראש ות"ת, ושחברים בו נשיא האקדמיה הישראלית למדעים, ראש אגף התקציבים במשרד האוצר, ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, המדען הראשי במשרד המדע והטכנולוגיה, וראש אגף כלכלה במשרד לקליטת העלייה, או נציג מטעמם, ונציג יו"ר מל"ג, ילווה את התכנית ויעקוב אחר ביצועה מראשיתה. יו"ר ות"ת ידווח אודות התקדמות ביישום התכנית לצוות אחת לחצי שנה.

2. יעדי התכנית הם כדלקמן:

א. הבאת חוקרים מצטיינים מחוץ לארץ ככלי עיקרי לחיזוק הסגל האקדמי המחקרי באוניברסיטאות;

ב. חיזוק המחקר המדעי בישראל וביסוס מעמדו כגורם מרכזי במחקר המדעי בעולם;

ג. שיפור ושדרוג התשתית המחקרית באוניברסיטאות;

ד. עידוד חדשנות אקדמית לרבות שילוב מספר תחומי דעת (אינטר-דיסציפלינריות);

ה. קידום תוכניות הוראה בינלאומיות למתקדמים (PROGRAMS GRADUATE INTERNATIONAL) והכשרת כוח אדם אקדמי איכותי.

3. ההתקדמות לעבר יעדים אלו תיבחן, בין היתר, בהתאם

לקריטריונים הבאים:

- א. מספר החוקרים מחו"ל שיקלטו במוסדות להשכלה גבוהה במסגרת המרכזים;
 - ב. התפוקות המחקריות שיתקבלו לאורך זמן כפועל יוצא של פעילות המרכזים;
 - ג. שיתופי פעולה מחקריים עם גורמים חוץ אקדמיים ובפרט עם תעשיות עתירות ידע.
- יו"ר ות"ת יציג לצוות המעקב את היעדים המפורטים לתכנית, על בסיס הקריטריונים המפורטים לעיל וקריטריונים נוספים, וזאת בטרם הקמת מרכזי המצוינות.

4. תכנית הקמת מרכזי המצוינות הינה נדבך מרכזי בתכנית החומש הקרוב להשכלה הגבוהה. התוכנית תופעל בשני שלבים: השלב הראשון יכלול הקמת עד חמישה מרכזים שייבחרו במהלך השנה הקרובה; לאחר הפעלת השלב הראשון תיבחן מידת הצלחתו ותקבל החלטה בנוגע לאופן הרחבת התכנית לשלב שני, במסגרתו תוחל התוכנית באופן מדורג להקמת עד 30 מרכזי מצוינות, בעלות תקציבית ממוצעת משוערת של כ-15 מלש"ח למרכז, כמפורט בהחלטה זו. כל מרכז ייכלל במסגרת התוכנית לתקופה של 3-5 שנים, בהתאם למאפייני התחום.

אופן ביצוע התוכנית הכוללת:

5. ות"ת תבחר תחומי מחקר אקדמיים בעניינם יוקמו מרכזי המצוינות בהתחשב בפוטנציאל המחקרי הקיים בתחום הרלוונטי ובהתייחס לצרכים המדעיים והמשקיים של מדינת ישראל.
6. בחירת המוסדות האקדמיים שיפעילו את מרכזי המצוינות תיעשה בהליך תחרותי, שקוף ושוויוני (להלן - ההליך התחרותי). ות"ת תקבע את תנאי ההליך התחרותי ואת הקריטריונים לדירוג ההצעות אשר יכללו, בין היתר, התייחסות לתנאים הבאים:
 - א. הוכחת יכולת מחקרית משמעותית של המוסד האקדמי בתחומים בהם יוקם מרכז המצוינות, לרבות הסגל האקדמי הקיים;
 - ב. הצגת רשימה מפורטת של מספר משמעותי של חוקרים בכירים מחו"ל אשר מועמדים לקליטה למרכז המצוינות;
 - ג. מידת יכולתו של המוסד האקדמי לגייס משאבים נוספים בין אם מתוך המוסד האקדמי עצמו, מתרומות או מגורמים חיצוניים אחרים, וכן יכולתו להמשיך ולקיים את המרכז לאחר תקופת התוכנית;
 - ד. מידת שיתוף הפעולה של המוסד הזוכה עם מוסדות אקדמיים אחרים לצורך קידום ושיפור המחקר במסגרת מרכז המצוינות;
 - ה. שילוב החוקרים במרכזי המצוינות במסגרת תוכניות הלימודים בתחומים רלוונטיים;
 - ו. מידת היכולת לקיים תכנית לימודים בינלאומית לתארים מתקדמים בשפה האנגלית;
 - ז. בהתאם לעניין, העדפה לביצוע המחקר בתחום שהוגדר למרכז המצוינות באופן המשלב מספר תחומי דעת (מחקר אינטר-דיסציפלינארי);
 - ח. תנאים רלוונטיים נוספים לשיקול דעת ות"ת.
7. יושב ראש ות"ת יציג בפני צוות המעקב כלי הערכה וביקורת בלתי תלויים אשר ישמשו את צוות המעקב להערכת התכנית. הערכה זאת תשמש הן להכנסת שיפורים במתכונת הפעלת המרכזים לאורך זמן, והן לשכלול המודל ואופן הרחבת התוכנית בשלב השני.

שלב ראשון להפעלת התוכנית:

8. ות"ת תבחר עד ליום 1.6.2010 חמישה תחומי מחקר לכל היותר בעניינם יוקמו מרכזי המצוינות בשלב הראשון להפעלת התוכנית. בחירת התחומים תתייחס לצרכים המדעיים והמשקיים של מדינת ישראל.

9. יו"ר ות"ת יציג לצוות המעקב את פרטי ההליך התחרותי שיגובש עד ליום 1.9.2010 ואת לוח הזמנים לביצועו, מתוך כוונה כי המרכזים במסגרת השלב הראשון יוקמו החל מראשית שנת 2011.

10. צוות המעקב יגדיר עד ליום 1.10.2010 מדדים ספציפיים לבחינת הליך הקמת מרכזי המצוינות בשלב הראשון של התוכנית המתייחסים, בין היתר, להליך התחרותי, לתהליך הקמת המרכזים ואופן הפעלתם.

11. ות"ת תסתייע לצורך גיבוש ההליך התחרותי, לפיו ייבחרו מפעילים למרכזי המצוינות שיוקמו במסגרת השלב הראשון, בייעוץ מקצועי מתאים על פי צרכיה.

12. שר החינוך וצוות המעקב ידווחו לממשלה עד ליום 1.3.2011 על מידת הצלחתו של השלב הראשון של התוכנית, בהתאם למדדים שהגדיר צוות המעקב מראש כאמור בסעיף 11 לעיל, ויצרפו לדיווח את המלצתם באשר לאופן הרחבתה של התוכנית.

מקורות תקציביים:

13. לאחר קבלת הדיווח והמלצת צוות המעקב באשר למידת הצלחת השלב הראשון להפעלת התוכנית, תבחן הממשלה את אופן הרחבת התוכנית ובכלל זה את המקורות התקציביים ליישומה. בין היתר תיבחן יכולתה של הממשלה למנף משאבים חיצוניים לטובת התוכנית.

14. היקף התקציב ליישום השלב הראשון בתוכנית והמקור למימונו יגובשו בין יו"ר ות"ת והממונה על התקציבים במשרד האוצר. מעבר למשאבים התקציביים המפורטים לעיל, תפעל ות"ת לגייס משאבים חוץ תקציביים לטובת התוכנית. במסגרת זו יקודם שיתוף פעולה עם מספר שותפים אסטרטגיים חוץ ממשלתיים מקרב יהדות הארץ והעולם.

15. במקביל ובנוסף להקמת מרכזי המצוינות תפעל ות"ת במסגרת תוכנית החומש הקרובה לקדם תוכנית לקליטת סגל אקדמי צעיר ואיכותי במקביל לפרישת אנשי סגל במערכת ההשכלה הגבוהה.

עידוד איתור וקליטת מוחות

16. המשרד לקליטת העלייה יפעל לקליטת המדענים ומשפחותיהם, בהתאם לצרכים שיגובשו בצוות המעקב, לרבות פעילות איתור והשמה שתיעזר במאגר מידע מרכזי בתחום זה.

17. השרה לקליטת העלייה תפעל כדלקמן:

א. תקים צוות ליווי בהשתתפות נציגי המשרדים הבאים: קליטת העלייה, המדע והטכנולוגיה והחוץ ושני נציגי ציבור (להלן - צוות ליווי), שילווה את הקמת מאגר המידע ואתר האינטרנט. אחד הנציגים יוגדר כמרכז פעילות הצוות.

ב. תתקצב בתאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר את תפעולו והרחבתו של מאגר המידע שהקמתו החלה במשרד לקליטת העלייה ובמשרד המדע והטכנולוגיה, לצורך השמת אנשי המדע והמחקר המעוניינים לחזור לארץ במשרות שונות באקדמיה ובתעשייה הישראלית. בנוסף יפעל המשרד לקליטת העלייה לגייס משאבים חוץ תקציביים כחלק ממימון הפרויקט.

ג. תגבש עד ליום 1.6.2010 תכנית להרחבת אתר האינטרנט ומאגר המידע להשמת החוזרים ולשיווקו בקרב גופים רלבנטיים.

ד. תיצור עד ליום 1.10.2010 תשתית להעברת מידע בדבר תכניות ממשלתיות הקיימות בישראל לעידוד חזרת אנשי מדע ומחקר ישראלים ויהודים מחוץ לארץ, על בסיס אתר האינטרנט של מאגר המידע.

ה. צוות הליווי ידווח לצוות המעקב על התקדמות נושאים אלו לא יאוחר מיום 1.6.2010.

18. מטרת מאגר המידע הן כדלקמן:

א. יצירת בסיס לקשרים ולהשמה בין אנשי מדע ומחקר ישראלים ויהודים השוהים בחו"ל ובין משרות פנויות המתאימות להם בארץ;

ב. יצירת בסיס העברת מידע בדבר תכניות ממשלתיות הקיימות בישראל לעידוד חזרת אנשי מדע, מחקר וטכנולוגיה ישראלים ויהודים מחוץ לארץ;

19. יעדים מדידים להצלחת מאגר המידע הם כדלקמן:

צוות הליווי יעביר לצוות המעקב עד ליום 1.6.2010 מדדים כמותיים שימשו לבחינת ההצלחה של תפעול מאגר המידע.

20. צוות הליווי ימליץ לצוות המעקב בנוגע לפעילות שיווק תומכת בתוכנית וביעדי החלטה זו, עד לתאריך 1.10.2010.

הנוסח המחייב של החלטות הממשלה הינו הנוסח השמור במזכירות הממשלה. הנוסח המחייב של הצעות חוק ודברי חקיקה הנזכרים בהחלטות הינו הנוסח המתפרסם ברשומות. החלטות תקציביות כפופות לחוק התקציב השנתי. הנוסח המחייב של הצעות חוק ודברי חקיקה הנזכרים בהחלטות הינו הנוסח המתפרסם ברשומות.

החלטות תקציביות כפופות לחוק התקציב השנתי.